

I 2dr I keku;

d{k k XII

I 2i y iz u&i =

1/2o | kspr bdkb 1/2
 NÙkhl x<+ek/; fed f' k{k k e.My] jk; i g

iz u & i = dh ; kst uk Scheme of Question Paper

fo" k; %& I ĩÑr ¼ keku; ½

i wkkĉd % 100

I e; % 3 ?k/s

i jh{kk %gk; j I dsMjh ¼2ohĉz

¼v½ 'kĉf.kd mnĉs; ds vuĉ kj eku

(A) Weightage as per Educational objective:

I 0 Ø0	mnĉs ;	vd	ifr'kr
1-	Kku (Knowledge)	50	50%
2-	vocksk (Understanding)	24	24%
3-	vuĉ; kx , oa dĉky (Application & Skill)	26	26%
	; kx	100	100%

¼c½ bdkbĉkj vĉks dk eku

I 0Ø0	bdkbz dk uke	bdkbz ij vĉĉvr vd	iz u&i = ds ik: i vuĉ kj vĉĉvr vd
1-	I ĉ/k & I ekl & ĩÑr 2 2 2	06	06
2-	'kĉn : i	03	03
3-	/kkrq i	03	03
4-	vuĉkn fglnh & I ĩÑr	3\$3¼ 06	06
5-	bfrgkl	06	06
6-	NĹn	04	04
7-	vyĉkj	04	04
8-	vi fBr	05	05
9-	i = yĉku	05	05
10-	fucĉk	08	08
	i ĉrd	50%&	&
	x	12	12
	i	12	12
	iz ukĉkj fglnh&I ĩÑr	10	10
	'ykĉd	06	06
	I ĉDr	03	03
	fjDr LFkku@mfpr I ĉĉk	05	05
	cgĉodYih;	02	02

¼ ½ dfBukl Lrj (Difficulty Level)

l 0 Ø0	mnñs ;	vñd	ifr'kr
1-	ljy (Easy)	21	21%
2-	vñd r (Average)	55	55%
3-	dfBu (Difficult)	24	24%
		100	100%

¼½ izui = fn'kk funñk , oa fodYi ; kstuk %

(Instruction's & Scheme of Option for Question Paper)

- oLrfu"B izu ea ¼05½ cgñodYih; izu rFkk ¼05½ fjDr LFkku dh iñrñmfpr tkñMñk cuk, dk izu fn;k tkoxk vñd ; g iR; d l vñ ea izu Øekñd 1 gñsxk A
 - iR; d l vñ ea 1] 2 , oa 3 vñka ds izuka ea fñkñurk jgñxh A l eLr 04 vñd ; k bl l s vf/kd vñks ds y?kññkñh; rFkk nh?kññkñh; izuka ea fodYi fn;k tkuk gñA fodYi izu ml h bñkbñ l srFkk l eku mnñs ; ka ds jgñs A 04 vñd ; k bl l s vf/kd vñks ds izu iR; d l vñ ea , d l eku jgñs A
 - vf/kdre mñkj l hek vfry?kññkñh; ¼2 vñd@30 'kññ½ ¼3 vñd@50 'kññ½ y?kññkñh; ¼4 vñd@75 'kññ½ ¼5 vñd@150 'kññ½ nh?kññkñh; ¼6 vñd ; k vf/kd@250 'kññ½
- 3 vñd ds oLrfu"B bñrgñ l s jgñs 'kññ 7 vñd i kññ; iñrd l s gñs A

i zu & i = dk Cyfi IV

Blue Print of Question Paper

fo" k; % I i N r ¼ keku; ½

i wkk d % 100

I e; % 3 ?k/s

i j h { k k % 12 oha

bdkbz I -Ø-	bdkbz	bdkbz ij vkc i Vr v d	v d o k j i z u							d y i z u
			1 v d	2 v d	3 v d	4 v d	5 v d	6 v d	6 v d ; k b l l s v f / k d 1/8 ½	
1	I i / k j I e k l j N n r	6	&	3	&	&	&	&	&	3
2	' k c n : l k	3	&	&	1	&	&	&	&	1
3	/ k k r q i	3	&	&	1	&	&	&	&	1
4	v u p k n f g l n h j I i N r	6	&	&	2	&	&	&	&	2
5	b f r g k l	6	3	&	1	&	&	&	&	1
6	N n	4	&	2	&	&	&	&	&	2
7	v y d k j	4	&	2	&	&	&	&	&	2
8	v i f B r	5	&	&	&	&	1	&	&	1
9	i = y [k u	5	&	&	&	&	1	&	&	1
10	f u c i k	8	&	&	&	&	&	&	1	1
	i i r d	50:-	&	&	&	&	&	&	&	&
	x	12	&	&	&	3	&	&	&	3
	i	12	&	&	&	3	&	&	&	3
	i z u k i k j f g l n h j I i N r 5 5	10	&	&	&	&	2	&	&	2
	' y k d	6	&	&	&	&	&	1	&	1
	I i D r	3	&	&	1	&	&	&	&	1
	f j D r L F k k u @ m f p r I e d k	0	5	&	&	&	&	&	&	&
	c g f o d y i h ;	0	2	&	&	&	&	&	&	1
	; l o x	100	1	7	6	6	4	1	1	26

Set - A

Higher Secondary School Certificate Examination
SAMPLE PAPER

fo"k; %& (Subject) - I Ldr I keld;
d{kk %& (Class) - 12oha

I e; 3 ?k.Vs (Time- 3 Hrs)
i wkkbd 100 (M.M.)

funŕ k%

- 1- I Hkh izu funŕ kkuq kj gy djuk gŕ
- 2- vLopNrk ij vad dkVs tk; ŕŕ

Ikz Uk 1 ¼/½ OkLRkqk"B Ikz Uk

½/½

- 1- fok'ok dh lkkPkhUKRkEk Hkk"kk dkŕk Lkh gŕ
- 2- , dRkk dk EkYk fdLks dgk Xk,kk gŕ
- 3- Oknkkk fdRkUks gŕ

OkgqOkdYlkh,k izu

- 1- j kEkL,k Eks fokHkfdRk gŕ RkRkh,kk@f}Rkh,kk@"k"BhA
- 2- f«kIkFkEk~Eka LkEkLk gŕ }U}@f}Xkq@RkRIkq "kA

½/½ mfpRkRk I ædk LFkkfIkRk dhfTk, &

½/½	¼/½
1- fgEkkfæ	Ekgkj k"Vª
2- Lkg~kkfæ	jkTkLFkkUks
3- fokU/_kkPkyk%	dk'Ekhs
4- vjkokfyk%	Xkq kj kRks
5- UkhYkkfæ	Ek/_kIkns kŕ
½/FkOkk½	

fjDRk LFkkUkka dh IkRkZ dhfTk, &

1- TIXkRk% fIKRkjKS oms &&&&&Ikj Eks' Okj kS

2- LkqkZ_k &&&&&XkRkha

3- fok' OkEksda &&&&&&&LkEkkykksd_kRkA

4- &&&&&&fokÜOkukfKL_k HkDRk% vkLkhrkA

5- Eks'ks k Lkg&&& dYkg% OkkUkj.k. kka fokUkk' kdYk% vHkOkRkA

Ikz Uk 2- Lkñ/k fokPNn djds UkkEk CkRkbb_kA ¼dkbz nks ½ 1/2½

1- rokYydj% 2- LkTTkuk% 3- Rk#DRkEkA

Ikz Uk 3- LkEkLk fokXkg djds UkkEk CkRkbb_ks ¼dkbz nks½ 1/2½

1- Ik`Pkj k«kEk- 2- EkgkIkq "k% 3- _kFkk' kfDRkA

Ikz Uk 4- fUkEUKfYkf[kRk 'kCnka ds IkñfRk IkR_k_k vYkXk&vYkXk dhfTk, ¼dkbz nks½ 1/2½

1- p; uh; % 2- xRok 3- iZDR;

Ikz Uk 5- vUkñVñk~_kk blæOkTkk NUn dks IkfjHkkf"krk dhfTk, A 1/2½

Ikz Uk 6- Xkk_k«kh _kk f«k"Vñk~Nan dk mnkgj.k nhfTk, A 1/2½

Ikz Uk 7- _kEkd vFkOkk vUkñkLk vYk«dkj dks IkfjHkkf"krk dhfTk, A 1/2½

Ikz Uk 8- vUkñkLk vFkOkk mIkEkK vYk«dkj dk , d mnkgj.k nhfTk, A 1/2½

Ikz Uk 9- fUkEUKfYkf[kRk 'kCnka Eka Lks fdUgha Rkhuk 'kCnka ds fUknñ kUkq.kkj 'kCn : Ik fYkf[k, &

1- EkñUk&RkRkh_kk &RkhUkka OkPkUkks Eka 1/3½

2- fIKRk& IkfEkEk&RkhUkka OkPkUkka Eka

3- fn'k~ &PkRkñkñ&RkhUkka OkPkUkka Eka

4- bnEk¼kñYk«k½ &RkhUkka OkPkUkka Eka

Ikz Uk 10- fUkEUKfYkf[kRk /kkRkq/ka Eka Lks fdUgha Rkhuk ds /kkRkq : Ik fYkf[k, 1/3½

1- IkB&Ykks/Yk«dkj &IkfEkEk Ikq "k&RkhUkka OkPkUkka Eka

2- vLk&Yk³Yk«dkj &mRRkEk Ik# "k &RkhUkka OkPkUkks Eka

3- Ñ&YkVYk«dkj &Ek/_kEk Ikq "k& RkhUkka OkPkUkka Eka

4- #Pk&¼kREkUkñkñ½ IkfEkEk Ikq "k&RkhUkka OkPkUkka Eka

- Ikz Uk 11- fUkEUKkfDRk OkkD, kka Eka Lks fdUgha RkhUK dk LkãÑRk Eka vUkQkn dhfTk, &
 1- Xkq# Lks KkUK IkkIRk gkRkk gÅ
 2- Okhj EKUKq, k, kq) Eka IkjkfTRk Ukgha gkRks gÅ
 3- LkHkh EkgIkq "kka Eka UEkRkk dk Xkqk Ikk, kk TkRkk gÅ
 4- Pkkj Ckts gÅ
- Ikz Uk 12- fUkEUKfYkf[kRk Eka Lks fdUgh RkhUK OkkD, kka dk fgUnh Eka vUkQkn dhfTk, & 1/3 1/2
 1- 'kkYkk, kk% dk, kz Ikw kEKHKORkA
 2- jk«kks PKUæ% HkkLkRkA
 3- jkEks k Lkg LkhRkk, kk% fOkkkg% vHkORkA
 4- TkYkSk Rk"kk 'kkD, kRkA
- Ikz Uk 13- OkSnd LkfgR, k dk IkfjPk, k nhfTk, 1/3 1/2
- Ikz Uk 14- vIkUkh IkkBî IkkRkd Lks dkbZ RkhUK dBLfK LkDRk, kq; fYkf[k, Tkks bLk Ikz UkIk«k Eka Uk
 vk, kk gkÅ 1/3 1/2
- Ikz Uk 15- fUkEUKfYkf[kRk Eka Lks fdUgha IkkPk Ikz Ukka ds mUkj fgnh Eka fYkf[k, \
 1- OknURkL, k Lkkj d%
 2- vLEkkda jkT, ka ds % "kMj kT, k% vKORRkEkfLRk\
 3- f«kOkkã dL, k Ikk/kkU, kEk\
 4- Ek« EkfRk% dh" kh OkkPka IkfjR, kT, kFRk\
 5- Ikq, kEkknk, k d% XkPNFRk\
 6- j?kqkã k Ekgdko, kL, k jPkf, kRkk d%
- Ikz Uk 16- fUkEUKfYkf[kRk Eka Lks fdUgha IkkPk Ikz Ukka ds mRRkj LkãÑRk Eka fYkf[k, & 1/5 1/2
 1- HkfDRk, kkkk% d-
 2- vLEkkda jkT, ks dFRk Ek. MYkk% LkãRk\
 3- vURks, kkkk% fdEk~R, kTfURk\
 4- {kkja TkYka dh" ka LFkkUK IkkI, kRks
 5- Eks HkkjRk d«k, kFRk\
 6- EkfRk% dh" kh OkkPka IkfjR, kT, kFRk\
 7- Ikq, kEkknk, k d% XkPNFRk\
 8- j?kqkã k Ekgdko, kL, k jPkf, kRkk d%

Ikz Uk 17 vIkUks IkPkk, kZ dks RkhUk fnOkLk vOkdk'k gBkq LkLÑRk Eka vOkksnUk Ik«k fYkf[k, & 1/5 1/2
vFkOkk

IkqRkda EkakOkkUks gBkq vIkUks fIkRkk dks LkLÑRk Eka , d Ik«k fYkf[k, A

Ikz Uk 18- fn, ks Xk, ks vIkfBRk Xk | ká k dks Ik<dj IkNks Xk, ks Ikz Ukka ds mUkj nhfTk, \
IkPkhUkdYks TkUk% XkE, k{kks OkLkURk% LOkLFk TkhOkUka , kIk, kFURk A LkYka dEkE, ka
TkhOkUka Rkska vkLkRkA nQ, kZLUks% njs LkOkz ' kFURkIkWk% fUOkLkFURkA v/kqkk , kRk, kRk
fOkLRkjs k vOkkXkEkUka LkOkzk Lkqja TkkRkEka Lkqja TkhOkUka v/kqkk fOkYkLkIkWkz TkkRkEka
Uk ' kjhjã Uk TkhOkUkã LkOkzk Lkãk" k% , Ok n' , kRkã dgkPknfIk Uk ' kFURk%

- 1- mfPkrk ' kh" keda fYk[, kRkEk~ 1/2 1/2
- 2- Lkjk' ka Yks[kUk d#RkA 1/2 1/2
- 3- v/kqkk Lkqja TkhOkUka dhm' ka TkkRkEk~ 1/4 1/2

Ikz Uk 19- vIkUkh IkB; IkqRkd Lks dkbz nks Lkqkf"krk ' Ykkd fYkf[k, Tkks bLk Ikz Uk Ik«k Eka Uk
vk, ks gkã 1/6 1/2

Ikz Uk 20- fUkEufYkf[kRk Eka LksfdLk , d fOk" k, Ikj 15 Okd, kkaEka LkLÑRk Eka fUkCkãk fYkf[k, & 1/8 1/2

- 1- njn' kOkEk~
- 2- Ik, kOkj . k IkNk. kL, k dkj . kEk~
- 3- dfo dkfynkI %
- 4- fgEkYk, k%

Ikz Uk 21- fUkEufYkf[kRk Eka Lks fdUgha RkhUk Xk | ká kka dk EkRkHk"kk Eka vUkqkn dhfTk, & 1/4 2 1/2
1/4 1/2 /kEzLkOkURk ' kCn Ek«ka Lkãnk, kFok' k'sks Okk] vIkRkqj RkOkLk{kRdkj QYk% EkXkz

fok' k'sk% vkREk Okk vjs n"VO, k% bFRk JqRkj fIk RkOkLk{kRdkj Ekã Ikj Ekks n' , ka OknFRk
dEkz kãk% HkFDr, kãk% jkTk, kãk% KkUk, kãk bFRk PkRkKfj , kFkk , kãk LkK/kUkFUKA Uk
dãkfkIk dEkLkq R, kDRkq ' kD, kEkj- vRk% Ikj Ekks' s' , kEkXkq ka dEk± dUkD, kEk- A vFokJkURka dEkã
d#A vgBkk EkERkka Pk R, kTkA , kfn dEkz QYkEkfHYk" kFLk f' k{kEkI, k-3Xkh d#A

1/4 1/2 vEk-vfLEkUk-EkUkj Eks NÙkhLkXk<s jkT, ks LkOkkagkfnãLaLkOkXkRkEk-vfLRkA "kMfokã kFRkRkEk%
jkT, k: Iks k fLFkRk% vfLEkUk- Ikns kL, k LFkIkUk UkOkEckj EkLkL, k IkFEks fnUkka ds 2000

RkEka [khlRkkCns vHkOkRKA IkOkEK~bnEk~Ek/klkns kL,k v³x: Iks k vLkhrKA "kmfOká kfrk Xk<kUkka Lk[,kk,kk] vk/kkj s NRRkhLXk<Ek~UkkEk dj .kEk~vHkOkRKA vL,k mÜkj s mÜkj Ikns k% IkOká Ökkj [ká/% mMhLkk Pk Ikns kks] nf{k.ks vUJ/kkns k% Ikf' PkEksEk/ ,klkns k% Ekgkj k"V^a Pk LkRKA

¼L½ , dnk dk' khfrk fok [,kkRk&UkXkj s , d% Ikfrkf"BRk% Ckge.k% vLkhrKA RkL,k UkkEK fok' OkUkFK% vLkhrKA Lk% Ikdk.M fok }kuk] nkuk' khYk' PkklkhrKA RkFkkfik dPkuK Tkukk% RkEk IkffikRka EkU,kRks] fuk"Bj a bfrk dFk,kfURk PkA Lk% n,kkYk% nkUkOkhj ' PkklkhrKA RkFkkfik RkL,k O,kfDRRoka vfrk fokfPk«ka vLkhrKA Lk% dnkfpRk~ ,kkPkd,k nkUkannkfrk] dnkfpRk~ fuk"Bj a HkOkk RkkM,kfrk LEkA RkL,k , Rkkn' ka O,kOkgj a n"Vokk Tkukk% vkÜPk,kPfdRk% HkOkfrk LEkA

¼n½ ,kFkk LkEIkfrk 'kjkÑR,kk Tkukk% fokuk"Vs/fIk HkkSRkds ngs Lok,k' k% dk,kk fPkja TkhokfURk], OkEsk mPPk fokPkj Ikdk' kuk {kEk vf[kYk HkkjRk,k IkfLkf) dkekUkkEk~ XkUfokkj.k.kkEkEk dEk«kLk/kUk: Ikk LkÑRk Hk"kkf"k TkhOkR,kkA TkUkHk"kk fEkzRks Uk CkqHk"kkA mnkÜk HkOk Ikdk' k Ikdk' kuk LkEkF,kz OkgURkh] 'kkL«kh,k fok'k,kPkPkz IkVh,kLkh UkOkUkOkkFkZkkRka Ckkskf,kRkq Lokk{kj ,kHk.Mkj kRk~ UkOk' kCn fukEkz k' kfDRk /kkj ,kURkh LkÑRk Hk"kk Uk dnkfpRkfik EkRkSRk 'kCn Ikzkkk EkgZRk A

Ikz Uk 22 - fukEuk fykf[krk Ik | ká kka Eka Lks fdUgha RkhUk Ik | ká kka dk EkRkHk"kk Eka vUkkn dhfTk, A
¼a 2½

¼d½ LokfLRk Ekk«k mRk flk«ks ukS vLRkj LokfLRk XkkE,kk TkXkRks Ik# "kL,k% fok' Ok LkHkRk LkOkn= UkkS vLRkj T,kkksk n" kEk LkUkEKA

¼f½ ,k«k EkankfUkh Ikklk Lkqkfj .kh] ,k«k XkknOkjh Pk# LkPkkfj .kha nSkOkk.kh Pk ,k«kflRkknkdq'kk] HkRkYks Hkfrk Eks Ukkj Rka Hkkj RkEAA

¼k½ vFokk ÑRkOkkX}kj s Oká ks vLEkUk~ IkOkz Lkqj fhk% Ek.kS OkTkz LkEk dh.kz LkukL,kSkfLRk Eks Xkfrk%AA

¼l½ Jkka Iká kUkka ,kL,k Iká k PkSk JkkkUkka vLkFEHUUkk,kz Ek,kkzk Ikf.MRkk [,kka YkHkRks Lk%AA

Ixiy mRRkj & LkLÑRk LkEkKu_k I V&

- mÜkj 1¼½ OkLRkqUk"B&
- ¼½ LkLÑRk
- ½½ LkLÑRk
- ¾½ N%
- CkgqOkYIkh_k&
- ¼½ "k"Bh
- ½½ f}XkA
- ¾½ mfPkrk Lkákak t kMk&
- ¼½ dk' Ekhjs
- ½½ Ekgkj k"Vš
- ¾½ Ek/_klkns ks
- ¼½ j kTkLFkkUks
- ½½ Xkqkj kRkA
- vFkOkk
- fjDr LFkku Hkj k&
- ¼½ IkkOkRkh
- ½½ }s
- ¾½ dtyqCka
- ¼½ fok' OkUkkFk%
- ½½ LkLkdjk.k.kkEk~ A

- mÜkj 2 LkLk fokPNsn
- ¼½ RkOk \$ Ykdkj %¾ Xkqk Lokj LkLk
- ½½ Lkrk- \$ TkUk% ¾ O_kātkUk LkLk A
- ¾½ Rk% \$ mDRkEk~¾ fokLkXkZ mÜkj

mÙkj 3 LkEkkLk fØXkq dj UkEk ½½
 ¼½ IkPkkUkka jkf«kUkEk~ LkEkkkj% & f}Xkq LkEkkLk A
 ½½ Ekga PkkLkS Ikq "k% & dEkZkkj,k LkEkkLk A
 ¾½ 'kFDRkEk~ vUkFRk ØE,k & v0,k, kh HkkOk LkEkkLkA

mÙkj 4 IkÑFRk IkR,k,k IkFkd dhFTk, &
 ¼½ fPk \$ vUk,kj~
 ½½ XkEk~\$ DRokk A
 ¾½ Ikz \$ Ñ \$ Y,kIkA

mÙkj 5 vuqVq &
 'Ykks ds "k"Ba Xkq#Kzka LkOkzk Yk?kq IkPkeEk~ A
 f}PkrkØ Ikkn,kks }Loka]LkIRkEka nh?kEKU,k,kk%AA
 vUkqVq ~NUn ds 4 Pkj .k gkRks gSA IkR,k,d Pkj .k dk NBOkka OkXkz Xkq vksj IkPkkOkk
 Ok.kz Yk?kqgkRkk gSA nLkj s vksj PkkFks Pkj .k Eka LkkRkOkka Ok.kz Yk?kq vksj IkgYks vksj RkhLkjs
 Pkj .k Eka LkkRkOkka Ok.kz Xkq gkRkk gSA
 vFkokk
 blæOkTkk&
 L; kfnlæOkTkk ,kfn Rkks Tixkks Xk%
 blæ OkTkk NUn ds Pkkj ks Pkj .kka Eka Ok.kkz dk ØEk fUkEuk fYkf [kRk gkRkk gSA nks RkXk.k]
 TkXk.k vksj nks Xkq# gkRks gSA

mÙkj 6 Xkk,kækh Nån dk mngj .k
 IkkOkdk Uk% Lkj LOkRkh
 OkkTkSHkohfTkUkhOkRkh
 ,kKa Ok"Vq f/kOkk OkLkqAA
 vFkokk
 f«k"Vqk~Nån dk mngj .k
 }k Lkqk.kkz Lkk,kqTkk Lk [kk,kk

LkEkkUka Ok{ka Ikfj "kLokTkkRkA

Rk, ksj U, k% fikli Yka LOkk }fRk

vUk' UKUUKU, kk% vfHkPkkd' khfRkAA

mRRkj 7

LkR, kfk8 IkFkXkFkkz, kk% LOkj O, ka kUk LkajRk%

ØEks k Rk8k8k8k8k8k8k8, kEkda fOkfUkXk | RkA

LkEkaj dh mLkh ØEk Lks vkOkfÜk dks, kEkd dgRks gA Ikj Bkq Ikqkj kOkfÜk OkkYkk Ok. kz

LkEkaj, k, kk Rkks fhkUukfKz gks, kk vá kRk% fUkj FkZl gks, kk Ikw kRk% fUkj FkZl gkA

vFkOkk

vUkqkkLk 'kCn LkE, ka OkSkE, ks fik LOkj L, k, kRkA LOkj dh fOk" kEkRkk gk8ks Ikj Hkh 'kCn

LkE, k, k, kz vFkOkk Ok. kz LkEkaj dh vkOkfRRk½ dks vUkqkkLk dgRks gA

mRRkj 8

vUkqkkLk & mnkgj. k

OkgfURk Ok" kZURk UknfURk HkkfURk] /, kk, kfURk UKR, kfURk LkEkk' OkkLkFURkA

Uk | ks ?kukk EkRr-XkTkkOkUkkRkk%, fikz kfkOkghuk% f' kf [kuk% IYOkkEkEkk%

mIkEkk & mnkgj. k

, k, kRk8j Ok 'kfHkZBk HkURkqkqfRkRk HkOk

Lk8ka ROEkfIk LkEkkTka Ik#EkOkkIufgA

mRRkj 9

dkbZ Rkhuk 'kCn : Ik fYkf [k,

- 1- EkqUk& f}Rkh, kk & EkqUkEk~ & Ekqkh& Ekqkhuk~
- 2- fIkRk& IkFkEkj] & fIkRkk& fIkRkj k& fIkRkj %A
- 3- fn' k& PkRkqkhz & fn' k& fnXH, kka fnXH, k%A
- 4- bnEk& IkqYYk8k "k"Bh & vL, k & vUk, k88, OkkEka

mÜkj 10

/kRkq : Ik dkbZ Rkhuk&

- 1- IkB&Ykks/ Ykdj IkFkEk Ik# "k & IkB&IkBRkEk&IkBRka
- 2- vLk& Yk³ Ykdj & mÜkEk Ikq & vkLkEk&vkLk & vkLEk A
- 3- Ñ YkV Ek-Ikq & dfj", kflk&dfj", kfk%& dfj", kfk
- 4- #Pk& YkV~IkFkEk Ikq & jk8kRks & jk8k8k&jk8kURkA

mÜkj 11 Lkã ÑRk Eka vUkqkn ½dkbZ RkhUk½

- 1- Xkq .kk KkUka YkHkRks A
- 2- Okhj k% EKUkq, kk% ,kq s Uk Ij kTk, kURkA
- 3- LkOkBkq Ekgk: "kSkq UKEkRkk, kk% Xkq ka IkkI, kURkA
- 4- PkRkQkkhUka TkkRkEkA

mÜkj 12 fdUgha RkhUk OkkD, kka dk fgUnh Eka vUkqkn

- ¼1½ 'kkYkk dk dk, kz Ijij k gq/k A
- ½2½ j kf«k Eka PkUæEkk Lkq kKSHkRk gkBkk gA
- ¾3½ j kEk ds LkkFk LkhRkk dk fOkkkg gq/kA
- ¾4½ IkkUkh Lks I, kLk 'kkURk gkBkk gA

mRRkj 13 Okñnd LkkgR, k dk IkfjPk, k &

2000 bZlkw Lks 500 bZlkw Rkd j Pkk Xk, kka Okñnd LkkgR, k EkwRkRk% dEkZdk. M Lks Lkãk) /kEz Ikz/kkUk LkkgR, k gS dgha dgha mLkEka RkkRdkfykd] LkEkkfTkD TkhOkUk ds fOk" k, k Eka fPk«k Hkh mHkjs fn [kkbZ nBks gA

Okñnd LkkgR, k ds Pkkj : Ik gA

- 1- LkãgRkk
- 2- OkkEg. k
- 3- vkj. ,kd
- 4- mlkfUk"kn A

mÜkj 14- dBLFk RkhUk LkñDRk, kkj

mÜkj 15 fgUnh Eka Ikz UkkSj

- 1- TkhOkUk dh Ij EkkFkZ fUk" Bk ds Ij kEk mÍs, k dk vUkq, k. k dj ds LkHkh EkkUOkka ds fgRkka dk LkElknUk djUkk gh OknkkBk Lkkj gA
- 2- gEkkj k j kT, k mÜkj IknS k] Ökkj [kM] mMhLkk] vkaklkns k] Ek/, klns k] Ekgkj k"Vª N% j kT, kka Lks f?kj k gA
- 3- f«kOkkz Eka /kEz dh Ikz/kkUkRkk gA
- 4- Ekw«Ekrk /kEzIknkUk djUks OkkYkh Okk. kh dks R, kXk nBks gA
- 5- Ikq, k Ykdj fUkj k' k vFRkFk TkkRkk gA
- 6- j?kqk k Ekgkdko, k ds j Pkf, kRkk dkfyknkLk Tkh gA

- mRRkj 16 LkãÑRk Eka mRRkj fYkf[k, &
- 1- vKREkfuk IkEk LkOkL_k Ikf.kuk% I gTk% LOkHkOk% RkSkSk IkE.kk LkOkZkf.k"qg HkXkOkn~ n'kOkka bfrk HkfDRk_kk%&
 - 2- Ekj.kk Ekv[kRkOkEKA
 - 3- vLEkkda jkT_ks v"Vkn'k% Ek.MYkk% LkfURkA
 - 4- vURks_kk%kSk RkUkq R_kTk_kfURkA
 - 5- {kkja TkYka ak«k Ikkl_kRks_k«k Ukdyk% RkkEkz LkFUUKHk% Pkk'Ekk_k«k OkLkqkk jDRkk Pk A
 - 6- Eks HkkjRka HkRkYks HkkrkA

mRRkj 17 vOkdk'k gBkq Rkhuk fnuk ds fyk, vOkonuk Ik«k
 Ikfrk]
 IkkPkk_kz]
 fok"kk& fnuk «k_kL_k vOkdk'kL_k vOkonuk Ik«kEKA
 fokUkEkz fuOkonuka/vLrk_kRk~ vga RkhOkz TOkjs k IkhfVRk% vfLEkA vRk% fok | kYk_kk vkkURkq
 vLkEkfK% vfLEkA vRk% fnuk «k_kL_k vOkdk'k ka LOkhÑR_k EkkEk~ vUkqkf"]_kfrk HkOkkuka
 fnUkkad HkOkRkka vkKkdj h'k'k_k%
 &&&&&&& &&&&&&&&&

vFkOkk

IkjEk Ikt_kkUkka fikRk Pkj.kkUkka Ikkn_kk% Lk"Vkkk Ikz kkek% v«k vga dqkYkh]
 Rk«kkfik HkOkURk% LkOkz vfik dqkfYkUk%bfrk Eku_kk v«k Ekek IkBUka LkE_kd~ PkYkfrk
 Okk"kdh Ikjh{kk fukdvk vFLRkA Ekek Ikk'Okz LkãÑRkL_k] fokKkUkL_k EkkRkHk"kk_kk%
 IkqRkdkfuk Uk LkfURk vRk% v/_k_kUks d"Va HkOkfrkA HkOkkuk~ 'kh?ka IkqRkdkfuk Ekek ÑRks
 IkSk_kRkq fok | kYk_ks f'k{kdk% vfik IkqRkdL_k ÑRks OknfURkA Ekek fok | kYk_ks LkãÑRk
 LkEHk"kk.k OkXkk% vHkOkRkA ÑIk_kk HkOkkuk~ fok | kYk_ka vkkPNRkqA EkkRk Pkj.k_kks jfi Ekek
 OkUnUkdfuk A LkOkkz~ Ekek dqkYk LkEkkPkkja LkRk_kURkq
 fnUkkad HkOknh_k Ik«k%
 &&&&&&& &&&&&&&&&

- mùkj 18 vIkfBRk
- 1- 'kh"kd%
 2- Lkkj ká k% IkkPkhuk dkYks TkUkk% Lkj Yka dEkEk, ka LOKLFka nQ, kZLUK% j fgRka 'kkáRk IkWkZ TkhOkUka fUkOkZgFURk A v/kqkk ,kkRkk,kkRk fOKLRkkj s k Oks Okhdj . k HkkOkUkk, kk% fOKYkkLkIkWkã v' kcfURk IkWkã Pk TkkRk%
 3- v/kqkk Lkqjja TkhOkUka fOKYkkLkIkWk± TkkRkEkA
- mùkj 19 dkbz nks IkkB; IkkRkd Lks Lkqkkf"RRk 'Ykkd Tkks bLk Ikz Uk Ik«k Eka Uk vk,kk gks A
- mRRkj 20 15 Okd, kka Eka Lkã NRk Eka fUkOkãk fYkf [k,
 1- nijn' kZkEk~2- Ik, kZkj . k IkzUk. kL, k Pk dkj . kEk~3- dfok dkfYknkLk% 4- fgEkYk, k%
 mùkj 21- fdUgha Rkhuk Xk | ká kka dk fgUgh vUkqkn &
- ¼½ /kEkZ Rkks 'kGn Ekk«k vFkOkk LkEIkkn, k fOK' kSk Rkks RkRok Lkk{kRdkj ds EkkXkZ fOK' kSk dk Ikfj . kEk gÅ vkREkk Hkh vjs n[kUks, kK, k gÅ , kkk Okn Hkh RkRok Lkk{kRdkj Lks gh IkjEk mÍs, k CkRkYkkRks gÅ dEkZ, kKk] HkFDR, kKk jkTk, kKk KkUk, kKk bLk Ikzdkj , ks Pkkj , kKk ds Lkk/kUk gÅ fdLkh Lks Hkh dEkZ R, kKkUks Eka LkEkFkZ Ugha gÅ vRk% IkjEk mÍs, k ds Xkqk : Ik dEkZ dks djUkk Pkkfg, A fOKUk Fkds dEkZ djkÅ vgødkj vKj EkkRok dk R, kKk djkÅ , fn dEkZ dk QYk Pkkgrks gks Rkks ¼' k{k Hkh Lokhdkj djkÅ
- ½½ gkÅ bLk EkUkjg Ek NRRkhLkXk< jkT, k Eka LkHkh dk gkfnb LokkXkRk gÅ NCCkhLkOkã jkT, k ds : Ik Eka fLFkRk bLk Ikns'k dh LFkkIkUkk UkOkEckj Ekk g ds IkgYks fnUk LkUk~2000 Eka gPZ FkhA IkgYks ,kg Ek-Ikz ds fgLLks ds : Ik Eka Fkka NÜkhLkXk<ka dh Lkq, kk ds vk/kkj Ikj NÜkhLkXk< UkkEkdj . k gPwka bLkds mùkj Eka mùkj Ikns'k] IkKz Eka Ökkj [kM] vKj mMhLk Ikns'k] nf{k. k Eka vku/kdks'k] Ikf' PkEk Eka Ek-Ikz , Oka Ekgkj k"Vª gÅ
- ¾½ , d Ckkj dk' kh bLk Ikzdkj ds fOK, kRk UkXkj Eka , d IkfRkf"BRk CkEg. k Fkka mLkdk UkkEk fOK' OkUkFk Fkka Okg Ikzdk. M fOK}kUk vKj nkUk' khYk Fkã fQj Hkh dñ Ykkk mLks IkIkH vKj dBkj EkkURks gq bLk Ikzdkj dgRkÅ Okg n, kYkq vKj nkUkOkhj Fkk] fQj Hkh mLkdk O, kFDRkRok vR, kRk fOKfPk«k Fkka Okg dHkh fhk [kkjh dks nkUk nRkk] dHkh fUknZ, kh gkdj IkRkkfMRk djRkk Fkka mLkdk bLk Ikzdkj dk O, kOkgj n[kdj Ykkk

Set - B

Higher Secondary School Certificate Examination
SAMPLE PAPER

fo"k; %& (Subject) - I ddr I keld;
d{kk %& (Class) - 12oha

I e; 3 ?k.Vs (Time- 3 Hrs)
i wkkd 100 (M.M.)

funz k%

- 1- I Hkh izu funz kkuq kj gy djuk gA
- 2- vLopNrk ij vad dkVs tk; xA

Ikz u 1 1/2 OkLRkqk"B Ikz Uk

1/2 1/2

- 1- LkLNRk Hkk"kk dk Lkkaak fdUk&fdUk Hkk"kkvka Lks gS
- 2- OkSnd LkkgR,k ds fdRkUs : Ik gS
- 3- ,kq'kokzn dh fdRkUkh 'kk [kk, j Fkh\

1/2 1/2 CkgfOkdYlkh,k Ikz Uk

1/2 1/2

- 1- dkjd ds Hkn g& LkRk@vkB@NgA
- 2- IkR,k,k TkkB/s TkkRks g& IkRkz Eka@Ek/,k Eka@vRk Eka

1/2 1/2 mfPkrk 'kCnka }kj k fjDRk LFkkukka dh IkRkz dhfTk, &

1/2 1/2

- 1- /ku,kkLRkq ,ks &&&&&&HkRkEk HkkXka
- 2- vCkqk&&&&&Jf.k%
- 3- dkkk<kk,k &&&&&&&OkFkk HkOkFRk
- 4- ,dfLEkUk~ o"kk&&&&&&&i {kk%A
- 5- ,kRkIkRk% OkPkUkEk&&&&&&&EkRkOkk dIk,k% IktgLUkA

vFkOkk

d , Oka [k LRkØk dk mfPkRk LkØkØk LFkffIKRk dhfTk, &

d [k

- 1- TkkUgOkh dUkkØ/d jkT,kEk~
- 2- fOk i k' kk TKECkØdk' EkjhEk~
- 3- PkUæHkkØkk XkØkk&kh
- 4- RkØHkæek fgEkKPKYk%
- 5- UKEkØhk vEkjd.VdkRKA

Ikz u 2- LkØ/k fOkPNn djds UkkEk CkRkbb,ks ¼dkbZ nkšz ½½

¼½½ IkØRkdkYk,k% ½½½ LkPPkfj «kEk~ ½½½ bRkLRkRkØA

Ikz u 3- LkEkKkLk fOkXkg djds UkkEk CkRkbb,ks ¼dkbZ nkšz ½½

¼½½ jkTkkØk# "k% ½½½ IkØRkEkj % ½½½ mlk' kjnEkA

Ikz u 4- fUKEUkFYkf [kRk 'kCnka dk IkaÑfRk IkR,k,k IkFkd dhfTk, &¼dkbZ nkšz

1-Yk[kd% 2- ÑRØkk 3- ÑrØA

Ikz u 5- Xkk,k&kh ; k f«k"VØk~ dks IkfjHkkf"Rk dhfTk, A ½½

Ikz u 6- vUkØVØk~vFkOkk bUæOkTkk Nan dk mnkgj.k nhfTk, ½½

Ikz u 7- mlkek vFkOkk : lkd vYkØkj dks IkfjHkkf"Rk dhfTk, ½½

Ikz u 8- ,kEkØ vFkOkk : lkd dk , d mnkgj.k nhfTk, ½½

Ikz u 9- fUKEUkØfØRk Eka Lks fdUgha Rkhuk 'kCnka ds fUknØ kkuØk,kkj 'kCn : Ik FYkf [k, ½½

1- jkEk&"k" Bh&Rkhukka OkPkukka Eka A

2- HkkUkØ&RkRk,kk& Rkhukka OkPkukka EkaA

3- YkRkØ&RkRk,kk& Rkhukka OkPkukka EkaA

4- QYk&LkIRkEkØ&Rkhukka OkPkukka EkaA

Ikz u 10- fUKEUkØfØRk /kkRkØ/ka Eka Lks fdUgha Rkhuk ds /kkRkØ/ Ik FYkf [k, ½½

1- HkØ&YkØ/~YkØkj &Ek/ ,kEk IkØ#"k& Rkhukka OkPkukka Eks

2- Ñ &YkV~YkØkj &IkFkEk IkØ#"k&Rkhukka OkPkukka EkaA

- 3- fIkCk& Yk³ YkdKj & mÜKEk Ik# "k & RkhUKka OkPKUKka EkA
- 4- [lkn&YkV YkdKj & Ek/ ,kEk Ik# "k & RkhUKka OkPKUKka EkA

Ikz u 11- fUKEUKkãdRk Eka Lks fdUgh RkhUK OkkD ,kka dk LkãÑRk Eka vUkQkkn dhfTk, &

- 1- vFRkFk nSRkK ds Lkn'k gkBkk gA
- 2- Xkq kh LknSk vknj lkkRkK gA
- 3- mlkdKj }kj k Lkq[k lkkTRk gkBkk gA
- 4- ,kQ) Eka jkEk Uks jkOk.k dk Ok/k fd ,kka

Ikz u 12- fUKEUKkãdRk Eka Lks fdUgha RkhUK OkkD ,kka dk fgUnh Eka vUkQkkn dhfTk, 1/3 1/2

- 1- ntdEkZ k% QYka vflk ntdjks HkOkFRk A
- 2- jk«kks PKUæ% HkkLkRkA
- 3- 'kqD% Ek/kqDjsk LOkjsk OknFRkA
- 4- jkEkK ,k.k% mPPkdkSV EkgkdKO ,kEkfLRkA

Ikz u 13- OkSnd , Oka YkkSdd LkãÑRk Eka RkhUK fCknq/ka Eka vBkj LIk"V dhfTk, \ 1/3 1/2

Ikz u 14- vIkUkh lkkBÎ lkkRkd Lks dBLfk fd ,ks dkbz RkhUK LkãDRk ,kq; fYkf [k, Tkks bLk Ikz Uk lkk« Eka Uk vk ,kk gkA 1/3 1/2

Ikz Uk 15- fUKEUKfYkf [kRk Eka Lks fdUgha lkkBk Ikz Ukka ds mÜkj fganh Eka fYkf [k, \

- 1- OknURkL ,k Lkkj d%
- 2- vLEkkda jkT ,k dS % "kMj kT ,k% vkOkRRkEkfLRk\
- 3- f«kOkXkã dL ,k lkk/kku ,kEk\
- 4- Ek« EkFRk% dhn' kh OkkPka lkkjR ,kT ,kFRk\
- 5- lkk ,kEkknk ,k d% XkPNFRk\
- 6- j?kqkã k EkgkdKO ,kL ,k jPkf ,kRkK d%

Ikz Uk 16- fUKEUKfYkf [kRk Eka Lks fdUgha lkkBk Ikz Ukka ds mRRkj LkãÑRk Eka fYkf [k, & 1/5 1/2

- 1- HkãDRk ,kXk% d-
- 2- vLEkkda jkT ,ks dFRk Ek.MYkk% LkãRk\
- 3- vURks ,kXkXk fdEk- R ,kTkFRk\

- 4- {kkj a Tkyka dhm' ka LFkkUK Ikki ,krks
- 5- Eks Hkkj Rka d#k HkkFRk\
- Ikz Uk 17- vIkUs IkPkk ,kz dks RkhUk fnOkLk vOkdk'k gBkq LkL NjRk Eka vOkSmUk Ik«k fykf [k, 1/5 1/2
vFkOkk
Ikq,Rkda EkSkOkkUks gBkq vIkUs fIkRkk dks LkL NjRk Eka , d Ik«k fykf [k, A
Ikz Uk 18- fn ,ks Xk ,ks vIkfBRk Xk | k k dks Ik<dj IkNs Xk ,ks Ikz Ukka ds mUkj nhfTk, \
IkPkhUkdYks TkUkk% XkkE ,k{kks OkLkURk% LOkLFk TkhOkUka ,kkIk ,kFURk A LkjYka dEkEk ,ka
TkhOkUka Rkskka vLkhrkA nq ,kZkUk% njs LkOkz ' kFURkIkWk% fUkOkLkFURkA v/kqkk ,kkRk ,kkRk
fOkLkRkjs k vOkkXkEkUka LkOkzk Lkqj a TkkRkEkA Lkqj a TkhOkUka v/kqkk fOkYkkLkIkWk TkkRkEkA
Uk 'kj hj j Uk TkhOkUk LkOkzk Lk k" k% , Ok n' ,krk dqqkPknfIk Uk 'kFURk%A
1- mfPkRk 'kh"ka fykf [,krkEk- 1/2 1/2
2- Lkkj k' ka Yks [kUk d#RkA 1/2 1/2
3- v/kqkk Lkqj a TkhOkUka dhm' ka TkkRkEk- 1/4 1/2
Ikz Uk 19- vIkUh IkB; Ikq,Rkd Lks dkbz nks Lkqk"krk 'Ykkd fykf [k, Tkks bLk Ikz Uk Ik«k Eka Uk
v ,ks gk\ 1/6 1/2
Ikz Uk 20- fUkEufykf [krk Eka Lks fdLk , d fOk" ,k Ikj 15 OkkD ,kkaEka LkL NjRk Eka fUkOkk fykf [k, & 1/8 1/2
1- nj n' kZkEk-
2- Ik ,kkZk ,k Iknlk .kL ,k dkj .kEk-
3- dfo dkfynkl %
4- fgEkkYk ,k%A
Ikz Uk 21- fUkEufykf [krk Eka Lks fdUgha RkhUk Xk | k kka dk EkRkHk"kk Eka vUkqkn dhfTk, & 1/12 1/2
1/4 1/2 /kEzLkRkOkURk 'kCn Ekk«ka Lkknk ,kFok' kSkks Okk] vfkRkq RkRkLk{kRdkj QYk% EkXkZ
fok' kSkk%A vkREkk Okk vjs n"VO ,k% bFRk JqRkj fIk RkRkLk{kRdkjEkSk Ikj Ekks n' ,ka
OknFRk dEkz kSkk% HkDr ,kSkk% jkTk ,kSkk% KkUk ,kSkk bFRk PkRkKfj ,kFkk ,kSkk
LkK/kUkFUKA Uk dSkkfk dEkLkq R ,kDRkq 'kD ,kEk- vRk% Ikj Ekks s' ,kEkXkq ka dEk± dUkD ,kEk- A
vOkJkURka dEk d#A vgBkk EkERkka Pk R ,kTka ,kfn dEkZ QYkEkfHkYk"fkLk f' k{kEkI ,k-

3Xkh d#A

1/2k1/2 vLEk~vLEkUK~EKUkj Eks NÜkhLXk<sjkT, ks LkOkBkagkfnBlaLokXkRkEk~vFLRKA "kMFoká kFRkRkEk% jkT, k: Iks k fLFkRk% vLEkUK~ Ikns kL, k LfkkIKUkk UKOkEckj EkkLkL, k IkFEks fnUkkads 2000 RkEka [khlRkkCns vHkOkRKA IkOkEk~ bnEk~ Ek, kIkns kL, k v³x: Iks k vLkhrKA "kMF=I r~ Xk<kUkka Lk[,kk, kk] vk/kkj s NRRkhLXk<Ek~UkkEk dj . kEk~vHkOkRKA vL, k mÜkj s mÜkj Ikns k% IkOká Ökkj [kM/% mMhLkk Pk Ikns kks] nf{k. ks vLU/kIkns k% Ikf' PkEks Ek/ , kIkns k% Ekgkj k"V^a Pk LkRKA

1/2k1/2 , dnk dk' khFRk fok [,kkRk&UKXkjs , d% IkFRk"BRk% Ckge. k% vLkhrKA RkL, k UKkEk fok' OkUkFK% vLkhrKA Lk% Ikdk. M fok }kuk] nkuk' khYk' PkLkhrKA RkFkkfik dPkuK TkUk% RkEk IkffikRka EkU, kRks] fuK"Bgja bFRk dFk, kFURk Pka Lk% n, kkyk% nkUkOkhj ' PkLkhrKA RkFkkfik RkL, k O, kFDRkRoka vFRk fokfPk«ka vLkhrKA Lk% dnkFPkRk~ , kPkdk, k nkUkannkFRk] dnkFPkRk~ fuK"Bgja HkOkk RkkM, kFRk LEka RkL, k , Rkkn' ka O, kOkgj a n"Vokk TkUk% vk' Pk, kPkdRk% HkOkFRk LEka

1/2k1/2 , kFkk LkEIkfnRk 'kjkÑR, kk TkUk% fokUk"Vs, vfk HkSRkds ngs Lok, k' k% dk, kkk fpkja TkhokFURk] , OkEksk mPPk fokPkkj Ikdk' kuk {kEk vf [kYk Hkjrkh, k IkfLkf) dEkUkEk~ XkUkFdkjk. kEkEkEk dEk«kLk/kUk: Ikk LkLÑRk Hk"kkf" k TkhOR, kSkA TkUkHk"kk fEkz kRks Uk CkqHk"kkA mnÜk HkOk Ikdk' k Ikdk' kuk LkEkF, kz OkgURkh] ' kL«kh, k fok" k, kPkPkz IkVh, kLkh UKOkUkOkkFkZkkRka Ckkskf, kRkq Lokk{kj, kHk. Mkj kRk~ UkOk' kCn fuEkz k' kFDRk /kj, kURkh LkLÑRk Hk"kk Uk dnkFPkRkfik EkRkSRk 'kCn Ikzkkk EkgZRk A

Ikz Uk 22 - fuKEUk FYkf [kRk Ik | ká kka Eka Lks fdUgha RkhUk Ik | ká kka dk EkRkHk"kk Eka vUkQkn dhfTk, A
1/2 2 1/2

1/2d1/2 LokfLRk Ekk«k mRk flk«ks uks vLRkj LokfLRk XkkE, kks TkXkRks Ik# "kbl, k%
fok' Ok LkHkRk Lkqkn= Uks vLRkj T, kkkk n' kEk LkUkEka

1/2k1/2 , k«k Ekankfdukh Ikklk Lkqkfj . kh] , k«k XkknkOkjh Pk# LkPkkfj . kha
nSkOkk. kh Pk , k«kLrEkknkdqkk] HkRkYks HkFRk Eks Ukkj Rka HkjrRkEAA

1/2k1/2 √Fk0kk ṅRk0kk}kj s Oká ks fLEkUk~ Ik0kz Lk0j fHk%
Ek. kks OkTlz LkEk0dh. kž Lk0kL, k0kflRk Eks XkFRk%AA
1/2k1/2 J0ka Ik0kUk0ka ,kL, k Ik0k Pk0k J0kUk0kka
√LkFEHkUk, kZ Ek, k0k Ikf. MRk[,kka YkHkRks Lk%AA

vknZ k mÜkj I v&ch

mÜkj 1¼½ oLrfu"B izu

- 1- Hkkj Rkj ,kj kskh, k Hkk"kk Eka Lks gA
- 2- Pkkj : lk gSA
- 3- 101 'kk [kk, i gA

CkgfOkdYIkh, k

- 1- N%
- 2- IkakZ Eka A

¼k½ fj DRk LFKUk

- 1- Hkkj Rk
- 2- vj kOkYkh Js kh
- 3- nkUkEk~
- 4- vflkzkEk~

vFkOkk

mfPkrk Lkakzk

- 1- Xkzkkskh
- 2- fgEkkPkYk%
- 3- TKEew dk' Ekjh Ek~
- 4- dUkkZ/d jkT, kEk~
- 5- vEkj dA/dEkA

mÜkj 2- LkA/k fOkPNsn dj mLkds lkzkj

- 1- lkdRkd \$ vYk, k% & nh?kz Lokj LkA/k
- 2- LkRk~ \$ Pkfj «kEk~ & O, kAfkUk
- 3- bRk% \$ RkRk% & fOkLkXkA

mÜkj 3- LkEkkLk fOkXkg dj lkzkj

- 1- jkK% lkq "k% & "k" Bh RkRkq "k LkEkkLk

- 2- lkhRka vEckjEk~ ,kL,k Lk%& Ckgqkbfq LkEkkLk
- 3- 'kjn% LkEkhlkEk~ & v0,k,kh HkkOk LkEkkLk A
- mÙkj 4 lkaÑfRk lR,k,k
- 1- fYk[k~\$.oqkA
 - 2- Ñ \$ DRokk A
 - 3- Ñ \$ DRk% A
- mÙkj 5 Xkk,k<kh Nan dh lkfjHkk"kk&
- Xkk,k<kh Nan EkaRkhuk Pkj .k gkRks gÅ lR,k,cd Pkj .k Eka vkB Ok .kz gkRks gÅ lR,k,cd Pkj .k Eka lkkakokk Ok .kz Yk?kq vksj NBokka Ok .kz Xkq gkRkk gÅ
- vFkokk
- f="Vq ~Nan dh i fjHkk"kk&
- bLk Nan Eka Pkkj Pkj .k gkRks gS vksj lR,k,cd Pkj .k Eka X,kkjg Ok .kz gkRks gÅ
- mÙkj 6 vUkqVkk~Nan dk mnkgj .k
- ,k | nkPkjfRk JSB% RkRk Rkn~nSkRkj kT kUK%
- ,k ,kRIkEkf .k Ldq Rk\$ YkksdLRknukqRkRkÅ
- vFkokk
- bUæOkTkk Nan dk mnkgj .k
- LokXkz P,kqkkukkfukg TkhOkYkksd\$ PkRokkfj fPkUgkfuk OkLkFURk nsgÅ
- nkuk lLk&kk\$ Ek/kj kPk Okk.kh] nSkkPkZka lkf .MRk lK kOkAA
- mÙkj 7 mlkEkk vYkdkj dh lkfjHkk"kk&
- , d OkkD,k Eka nks 1/mlkEksk vksj mlkEkkuk 1/2 ds OkSkE ,kz jfgRka Lkkn' ,k dks mlkEkk vYkdkj dgRks gÅ
- LkE,k OkkP,kEkOkSkE,k± OkkD,kD,k,ks mlkEkk } ,kk%
- vFkokk
- : lkd vYkdkj dh lkfjHkk"kk&
- : lkda #fIkRkkj kskks fok" k,kks fukj lk gÅkÅ

Uk fNlkk₃ks Xk, fOk"K₃k ¼mIkEkSk½ Eka fOk"K₃kh ¼mIkEkKkUk½ dk vkjkkk : Ik vYkdkj dgk
TkkRkk gA

mUkj 8 ,kEd vYkdkj dk mnkgj.k

IkñIR₃kk fgEk dks kk<_kks njj LkqkZ Pk LkKEIkRkEk-
,kFkkEk UkkEkK LkQ₃kDRka fgEkOkkUk- fgEkOkkUk- fXkfj%
vFkOkk

: Ikdk vYkdkj dk mnkgj.k &

fOk | kUkkEk UkjL₃k : Ikñkf/kda IkPkNUUk XkqRka /kUkEk-
fOk | k Hkkkdkdj h ,k'k% Lkq₃kdj h fOk | k Xkq#.kka Xkq
fOk | k CkU/kq₃kUk% fOknS kXkEkUkS fOk | k Ikja nSkRkEk-
fOk | k ,kTkLkq Ikñ₃kRks Uk fg /kUkñ fOk | k fOkghUka Ik'kqA

mUkj 9 'kCn : Ik

- 1- jkEk & "k"Bh & jkEkL₃k jkEk₃kk% jkEkK. kEkK-
- 2- HkkUkq&RkRkh₃kk & HkkUkqñ~]HkkUkw HkkUkqñ~
- 3- YkRkk&RkRkh₃kk & YkRk₃kk] YkRkkH₃kkñ YkRkkfHk%
- 4- QYk&LkIRkEkH & QYks QYk₃kk% QYkskqA

mUkj 10 /kkRkq Ik

- 1- Hkw & Ykks/ Ek-Ikq & HkOk HkOkRkEk~ HkOkRk A
- 2- Ñ&YkV IkzIkq & djksRk dq Rk% dqkZURkA
- 3- fIkCk&fy³~ ¼fOkf/k½ m-i q & fi cš e~ fi cø fi ce
- 4- [kkn&YkV Ek-Ikq & [kkn" ,kFLk] [kknL₃kFk% [kknL₃kFkA

mUkj 11 LkññRk Eka vUkqkkn

- 1- vFRkFk% nSkRkk LkEk% HkOkFRk
- 2- Xkq kh LkOkzk vkñja YkHkRks A
- 3- mIkdkjSk Lkq₃k Ikñ₃kRkA
- 4- ,kq) s jkEks k jkOk. k% gRk%A

- mÜkj 12- fgUinh Eka vÜkQkkn dhFTk, &
- 1- ntdEkZ dk QYk Hkh ntdEkZ gkRkk gA
 - 2- jkf«k Eka PKUæEkk PEkdRkk gA
 - 3- 'kqcl Ek/kj LOkj Eka CkkykRkh gA
 - 4- jkEkk,k.k mPPkdkSV dk Ekgdko,k gA

mÜkj 13 OkSnd vjY YkkSdd LkLÑRk Eka Rkhuk vBkj

OkSnd

YkkSdd

1- OkSnd&Lkfgrkk, j CkEg.k vjY . kd mlfuk"kn bLkds vURkXkRk gA 2- ,kK djkuks OkkYks dEkZk.M XkFk bLkds vURkXkRk vkrks gA 3- lkgYks lk lkdq% Xk dk lkd/kkU,k jgk gA	1- OknKk j kEkk,k.k] EkgkHkjRk UkkVd] dko,k] LkfgR,k bLkds vURkXkRk A 2- bLk LkfgR,k Eka LkEkkfTk d LkfgR,k gh fYk[kk Xk,kk gA 3- lk vf/kd Xk dEk jPkk Xk,kk gA

mÜkj 14- dBLFk Rkhuk LkDRk,kkj

mÜkj 15 fgUinh Eka lkz UkkSjkj

- 1- Tkhokuk dh lkjEkkFkZ fuk"bk ds lkjEk mrs ,k dk vUkq.k.k dj ds LkHkh EkkukOkka ds fgRkka dk LkElknuk djUkk gh OknKk Lkj gA
- 2- gEkkj k jkT,k mÜkj lknS k] Ökkj [kM] mMhLkk] vkaklkns k] Ek/ ,klknS k] Ekgkj k"Vª N% jkT,kka Lks f?kj k gA
- 3- f«kOkkz Eka /kEkZ dh lkzkkUkRkk gA
- 4- Ek«EkrRk /kEkZknkuk djUks OkkYkh Okk.kh dks R,kkXk nBks gA
- 5- lkq ,k Ykdj fukj k'k vFRkFk TkRkk gA
- 6- j?kqk k Ekgdko,k ds jPkf,kRkk dkfYknkLk Tkh gA

mRRkj 16 LkLÑRk Eka mRRkj fYkf[k, &

- 1- vKREkfuk lKk LkOkZ,k lKf.kuk% l gTk% LOkHkkOk% RkskSk lKk.kk LkOkZkrf.k"q HkXkOkn~ n'kZka bfrk HkFDRk,kkXk%A

- 2- Ekj .ka Ekj kRkEkA
- 3- vLEkkda jkT,ks v"Vkn' k% Ek. MYkk% LkFURkA
- 4- vURks ,kkkksk RkUkq R, kTk, kFURkA
- 5- {kkj a TKYka ak«k lkk, kRks ,k«k Ukdyk% RkkEkz LkFUUKHk% Pkk' Ekk ,k«k OkLkqkk j DRkk Pk A
- 6- Eks Hkkj Rka HkRkYks HkkrRkA

mRRkj 17 vOkdk'k gBkq Rkhuk fnUk ds fYk, vOknsUk Ik«k
 IkfRk]
 IkkPkk ,kz]
 fOk" k, k& fnUk «k, kL, k vOkdk' kL, k vOknsUk Ik«kEkA
 fOkUkEkz fUkOknsUka, fLRk ,kRk~ vga RkhOkA TOkjs k lkhfMRk% vFLEkA vRk% fOk | kYk, ka vKXkURkq
 vLEkEFk% vFLEkA vRk% fnUk «k, kL, k vOkdk' ka LOkhÑR, k EkkEk- vUkqkfg" ,kfrk HkOkkUkA
 fnUkkad HkOkRkka vkKkdj h f' k" ,k%
 &&&&&&& &&&&&&&&&

vFkOkk

lkjEk lkk, kUkka fIkRk Pkj .kkUkka lkn, kks% Lkk"Vkkk lkz kkek% v«k vga dqkYkh]
 Rk«kkfIk HkOkURk% LkOkz vfIk dqkfykUk% bfrk Eku, kA v«k Ekek lkbUka LkE, kd- PkYkfrk
 Okk"kdh lkjh{kk fUkdVk vFLRkA Ekek lkk' Okz LkLÑRkL, k] fOkKkUkL, k EkkRkHk"kk, k%
 lkk, RkdKfUk Uk LkFURk vRk% v/, k, kUks d"Va HkOkFRkA HkOkkUk~ 'kh?ka lkk, RkdKfUk Ekek ÑRks
 lkk, kRkA fOk | kYk, ks f' k{kdk% vfIk lkk, RkdL, k ÑRks OknfURkA Ekek fOk | kYk, ks LkLÑRk
 LkEHk" k. k OkXk% vHkOkRkA ÑIk, kk HkOkkUk- fOk | kYk, ka vKXkPNRkqA EkkRk Pkj .k, kks jfi Ekek
 OkUnUkkfUk A LkOkkZk- Ekek dqkYk LkEkkPkj a LkP, kURkA
 fnUkkad HkOknh, k Ik«k%
 &&&&&&& &&&&&&&&&

- mUkj 18 vIkfBRk
- 1- 'kh"kdI%
- 2- Lkkj ká k% lkkPkhuk dkYks TkUkk% Lkj Yka dEkEk, ka LOkLFka nQ, kZkUk% j fgRka 'kkRk lkwkz TkOkUka

fukOZgFURk A v/kqkk ,kkRkk,kkRk fOkLRkkj'sk Oks Okhdj .k HkkOkUkk,kk% fOkYkkLkIkWkz v' kkdDRk
IkWkz Pk TkkRk%A

- 3- v/kqkk LkqDja TkhOkUka fOkYkkLkIkWkz± TkkRkEkA
- mÜkj 19 dkbZ nks lkkB; IkkRkd Lks Lkqkkf"RRk 'Ykked Tkks bLk Ikz Uk Ik«k Eka Uk vk,kk gks A
- mRRkj 20 15 Okd, kka Eka LkLNRk Eka fUkCkzk fykf [k,
1- nijn'kzkEk~2- Ik,kkzkj .k Ikznlk.kL, k Pk dkj .kEk~3- dfok dkfYknkLk% 4- fgEkkyk, k%A
- mÜkj 21- fdUgha RkhUk Xk | ká kka dk fgUgh vUkqkn &
- ¼1½ /kEkZ Rkks 'kGn Ekk«k vFkOkk LkElknk, k fOk' kšk Rkks RkRok Lk{kRrdkj ds EkkXkz fOk' kšk dk
lkfj .kkEk gA vkREkk Hkh vjs n[kUks, kkk, k gA , kkk Okn Hkh RkRok Lk{kRrdkj Lks gh
lkjEk mÍš, k CkRkYkkRks gA dEkZ, kkkk] HkfdR, kkkk jkTk, kkkk KkUk, kkkk bLk Ikzdkj , ks Pkkj
, kkkk ds Lkk/kUk gA fdLkh Lks Hkh dEkZ R, kkkkUks Eka LkEkFkZ Ugha gA vRk% lkjEk mÍš, k
dsXqk : Ik dEkZ dks djUkk Pkkfg, A fOkUkk Fkds dEkZ djka vgdkj v[šj EkkERok dk
R, kkkk djka , kfn dEkZ dk QYk Pkkgrks gks Rkks ¼' k{kHk Hkh Lokhdkj djka%A
- ¼2½ gka bLk EkUkkjEk NRRkhLkXk< jkT, k Eka LkHkh dk gkfnb LokkXkRk gA NCCkhLkOkka jkT, k
ds : Ik Eka fLFkRk bLk lknš'k dh LFkkkUkk UOkEckj EkkG ds lkgYks fnUk LkUk~2000 Eka
gqZ FkhA lkgYks ,kg Ek-lkz ds fgLLks ds : Ik Eka Fkka NÜkhLkXk<ka dh Lkq, kk ds
vk/kkj lkj NÜkhLkXk< UkkEkdj .k gq/kA bLkds mÜkj Eka mÜkj lknš'k] lkkkz Eka Ökkj [kM]
v[šj mMhLkk lknš'k] nf{k.k Eka vku/kkknš'k] lkf' PkEk Eka Ek-lkz , Oka Ekgkj k"Vª gA
- ¼3½ , d Ckkj dk' kh bLk lkzdkj ds fOk [,kkRk UkkXj Eka , d lkkRkf"BRk CkkEg.k Fkka mLkdk
UkkEk fOk' OkUkkFk Fkka Okg lkzdk.M fOk}kUk v[šj nkUk' khYk FkA fQj Hkh dñ Ykkkk mLks
lkkkh v[šj dBkj EkkURks gq bLk lkzdkj dgrka Okg n, kkykq v[šj nkUkOkhj Fkk] fQj
Hkh mLkdk O, kfdRkRok vR, kkk fOkfPk«k Fkka Okg dHkh fhk [kkjh dks nkUk nRkk] dHkh
fuknz'kh gkdj lkkkkfMRk djRkk Fkka mLkdk bLk lkzdkj dk O, kkgkj n[kdj Ykkkk
vk' Pk, kz PkfdRk gkRks FkA
- ¼4½ TkCk Ykkkkka ds Uk"V gq HkkSRkd 'kjhj Lks vIkUks fd, Xk, 'kqk dk, kkk ds, k' kka Lks Ykks
LkEk, k Rkd TkhfOkRk jgrks gA bLk lkzdkj mPPk fOkPkjka ds lkzdk' kUk Eka LkEkFkZ vf [kYk

Hkkj Rkh₃k IkfLkf) dks PkkgUks OkkYks Xkafk ds dk₃kkz ds fyk, , d Ekk«k Lkk/kUk : Ik LkLÑRk Hkk"kk Hkh TkhfOkRk gh gA TkUk Hkk"kk EkjRkh gS Ukd Ckks) d Hkk"kk ¼fOk}kUk Ykkkka dh½ mDRk HkkOkka ds Ikzdk'kUk Eka LkEkFkZ gksdj IkOkfgRk gkRkh gA 'kkL«kh₃k fOk"k₃k PkPkZ Eka fUkIkq k RkFkk UkOkhUk] vFkZ dk KkUk djUks Eka LOk₃ka v{k₃k HkA/kj] Uk₃ks 'kCnka ds fUkEkZ k dh 'kFDRk dks /kkj.k djUks OkkYkh LkLÑRk Hkk"kk fdLkh Hkh Ikzdkj ERk vFkOkk 'kCn Ikzkkk ds₃kk₃k Ugha gA

Set - C

**gk; j I dsMjh Ldny I VhQdV ijh{kk
Higher Secondary School Certificate Examination
I fiy&iZu i=
SAMPLE PAPER**

fo"K; %& (Subject) - I Ldr I keld;
d{kk %& (Class) - 12oha

I e; 3 ?k.Vs (Time- 3 Hrs)
i wkkbl 100 (M.M.)

funZ k%

1- I Hkh izu funZ kkuq kj gy djuk g&

2- vLopNrk ij vd dkVs tk; &

IkZ Uk 1 1/2 Lkgh mUkj Pktkdj fykf[k, & 1/5 1/2

1- EkghHkkjRk ds jPkf_kRkk g&

1/4 1/2 dkfYknkLk] 1/4 1/2 OkYEkhfd% 1/4 1/2 OkmO_kkLk A

2- Oknk&k dh Lka_kk g&

1/4 1/2 vkB] 1/4 1/2 Pkkj 1/4 1/2 LkkRkA

3- LkfgRkk dgrks g&

1/4 1/2 LkkEkOkn] 1/4 1/2 Okfnd Ek&k 1/4 1/2 kTkokh A

4- vk' OkIRREk- 'kCn Eka IR_k_k g&

1/4 1/2 b^-] 1/4 1/2 Bd~ 1/4 1/2 v.k-A

5- fOkURkk\$<d~ nks&kka dks feYkkUks Lks 'kCn CkURkk g&

1/4 1/2 fOkURksk% 1/4 1/2 OkIRksk% 1/4 1/2 OkIRksk%A

1/4 1/2 mfPkrk Lk&k&k TkkfM_k&

1/5 1/2

[k&M v

[k&M Ck

1- dkfYknkLk%

Ekgf"KZ Ikkf.kfUK%

2- Ekj.kEk~

vEkj Hkk"kk

3- Lka.NRk%

LkIRkeh fOkHkfdRk

fokdYkkkks HkkRkk fPkj a DYks ka vUkkkRk~ A Rkrk- JkRk RkSkq df' Pkn~ mÍ .M CkkYkd%
 mOkkPk &vf_k Hks ,k/kSk fRkZ dFka HkOkURks LkkFka IkfjR_kT_k vUkk dkkFkSk XkURkq
 IkOkUks vfk bna JskLdjEka

Ikz Uk 3 fdUgha RkhUk 'Ykksdka dk fgluh Eka vUkkkn dhfTk, 1/4 2 1/2

1- dks UkFkZ QYka Ekkuk% dk Lkq knk Lkk/kq kUk Ek&khA

LkOkZ O_kLkUk fokUk' k% dks n{k% LkOkFkk R_kkXkha

2- R_kkXk_k LkEHkRkkFkkkka] LkR_kk_k fEkRk Hkkf" k.kkEk~

,k' kLks fokFTXkh"kwkka] Ikzkk_kS XkgEks?kUkEka

3- ,k% bPNR_kkREkUk% Jsk% IkRkkkFuk Lkq kfkUk Pk

Uk dqkkzhfgRka dEkZ Lk Ikj_k% dnkfik PkAA

1/4 1/2 TfUkRkk PkkkUkRkk Pk] ,kLRkq fok | ka Ikz kNfURka

vUknRkk Hk_kkkRkk] IkRkks fIkRkj % LEkRkk% AA

Ikz Uk 4 fdUgha IkRk Ikz Ukka ds mUkj fgluh Eka fYkf [k, & 1/5 1/2

1- OknURk /kEz_k Lkj% d%

2- HkjRk ns% LkLkj% d% IkOk_kfRk A

3- Lk% dhn' k % Cktge.k% vkLkhrka

4- jkTXXkgs dhn' ka EkSk_kkka vkLkhrka

5- EkgdfoK Xks/s 'kkdhrkUkVdL_kkUkknna dL_kka Hkk"kk_kka NjRk%

6- LkqU/kks jPkUk dhn' khA

Ikz Uk 5- fdUgha IkRk Ikz Ukka ds mRRkj LkLjRk Hkk"kk Eka fYkf [k, 1/5 1/2

1- Lkq knk dk vFLRk A

2- 'kdhrkYk_kk% mRLkOk% dnk HkOkfRka

3- LkEkEk~ bR_kL_k dks vFk

4- Ek~EkfRk dhn' kh OkkPka IkfjR_kT_kfRk A

5- fnYYkh dL_kk Uk | k% Rkhjs fLFkRk A

6- fIkz kOkkD_kka IkknkUk fda HkOkfRk A

- Ikz Uk 6- vIkUkh IkBÎ IkqRkd Lks dkbZ nks Lkqkfk"krk dBLFk 'Ykkd fykf[k, Tkks bLk Ikz Uk Ik«k
Eka Uk vk,ks gkA 1/6½
- Ikz Uk 7- vIkUkh IkBÎ IkqRkd Lks dkbZ Hkh RkhUk LkqDRk, kqj vFkZ LkfgRk fykf[k, 1/8½
- Ikz Uk 8- Lkq/k fOkPNn dj UkKek fykf[k, 1/4kbZ nks ½ 1/2½
1- RkFkSk 2- Okk³Ek, k% 3- EkUkKj Fk%A
- Ikz Uk 9 LkEkLk fOkPNn dj LkEkLk dk UkKek fykf[k, &1/4kbZ nkš 1/2½
1- vUkqOk".k% 2- TkYkEkXUk% 3- PkØIkKf.k%A
- Ikz Uk 10 IkñfRk IkR, k, k IkFkd dhfTk, 1/4kbZ nkš 1/2½
1- PkRkO, k% 2- fhkUk% 3- IkfBRkA
- Ikz Uk 11- fUknš kkuqk, kqj 'kCn : Ik fykf[k, 1/4kbZ RkhUk½ 1/8½
1- YkRkK&f}Rkh, k&fOkHkFDRk
2- HkOkRk~1/4kq½ "k"Bh fOkHkFDRkA
3- fdEk~1/4kq½ IkPkEkH fOkHkFDRkA
4- jkEk LkIRkEkH fOkHkFDRkA
- Ikz Uk 12- fUknš kkuqk, kqj /kkRkq Ik fykf[k, 1/4kbZ RkhUk½ 1/8½
1- IkB~Yk³YkdKj IkFkEk Ikq "k
2- Ok/kZ-YkVYkdKj mUkEk Ikq "k
3- IkPN~YkV YkdKj Ek, kEk Ikq "kA
4- Hkw 1/4kOk ½ YkKs/~YkdKj IkFkEk Ikq "kA
- Ikz Uk 13- fdUgha RkhUk OkkD, kka dk LkñRk Eka vUkqkn dhfTk, 1/8½
1- Nk«k fOk | kYk, k TkRks gA
2- Xkk«k ds PkKjka vkj TkYk gA
3- UkEkñk vEkjdñ/d Lks fUkdYkRkh gA
4- Nk«kka Eka Lkqš k JSB gA
- Ikz Uk 14- fdUgha RkhUk OkkD, kka dk fgUnh Eka vUkqkn dhfTk, & 1/8½
1- Okhj% ,kq) s Uk Ikj kTk, kURkA

- 2- Rks LkOkZnk Xkq TkUkkUkka vkKka lkkYk, kFRk A
- 3- OkRLk% /kSkq vUkqkkOkFRkA
- 4- Lk% j kEkL, k Pkfj «kL, k ' kkkUka Ok. kUka vdj kRkA
- Ikz Uk 15- OkSnd LkãÑRk Ok YkkSdd LkãÑRk Eka Rkhuk vBkj fYkf [k, & 1/3 1/2
- Ikz Uk 16- , k | nkPkj FRk JSB% RkRk- Rkn- nSk Rkj kTUK% 1/2 1/2
- Lk , kRIkEkk. ka dq RkS YkkdLRknUkq OkRkRkAA
- mDr mnkgj. k Eka dkSk Lkk Nan gS fYkf [k, A
- Ikz Uk 17- Xkk, kakh Nan dk Yk{k. k fYkf [k, 1/2 1/2
- Ikz Uk 18- Hkkj Rkh, k LkEkkTk% /kEkZkkR, kknhukf/kÑR, k fOkfOk/kRkka fOkn/kFRkA Hkk"kk. fik vFLkUk~ LkEkkTks {kSkh, k fOkf' k"VRk, kk , dkf/kdkA vLRkq Ckgq Hkk"kk% Hkkf"kuK% /kEkkZkkk, kkfj. k% TkfFRk EkWkd' Pk OkkFLkUk% v«k LkãÑFRkd , d, kRkka OkgfURkA LkOkZkkfIk Hkkj Rks TkUEkRk% EkR, kq Ik, kZRka , kfkuk Lkãdkj kf. k fØ, kURks Rkkfuk LkOkkZ. k fdf Pkn Hknsk LkOkj fik vUkqPh, kRkA OkL«kkHkkk. kfkuk vfik EkU, kRks LkOk%, Oka LkEIkwbZ Hkkj Rks , dSk LkãÑFRkd /kkj k IkOkgfRkA
- 1- ' kh"kdla Yks[kUka dj kRkq 1/2 1/2
- 2- Lkkj ka k fYk [kRkq 1/2 1/2
- Ikz Uk 19- IkãÑR, kk fgEkdkS kk<, kks nij LkwykZ Pk LkEIkRkEk~ A 1/2 1/2
- , kFkkFkZkkEkk Lkq, kDRka fgEkOkkUk~ fgEkOkkUk~ fXkfj % AA
- mDRk mnkgj. k Eka dkSk Lkk vYkdkj gS UkKEk fYkf [k,
- Ikz Uk 20- : Ikd vYkdkj dk IkfjHkk"kk fYkf [k, \ 1/2 1/2
- Ikz Uk 21- Rkhuk fnUkka dh vOkdk' k YkSkS gRkq vIkUks lkkPkk, kz dks LkãÑRk Hkk"kk Eka vOkknUk Ik«k fYkf [k, \ 1/5 1/2

vFkOkk

- IkqRkd Ikdk' kd dks IkqRkd EkZkOkkUks gRkq LkãÑRk Eka Ik«k fYkf [k, A
- Ikz Uk 22- fdLkh , d fOk" k, k Ikj 15 OkkD, kka Eka LkãÑRk Hkk"kk Eka fUkCkak fYkf [k, \
- 1- vLEkkdEk- fOk | kyk, k% 2- fgEkkYk, k% 3- LknkPkkj% 4- EkgkdfOk dkfYknkLk%AA

vkn'kz mÜkj | 3/4 h

mRRkj 1 ¼½ Lkgh mÜkj

- 1- ¼ ½ OknO, kLk A
- 2- ¼½ Pkkj
- 3- ¼½ Okfnd Ekak
- 4- ¼ ½ v .k~A
- 5- ¼ ½ OkRkRk%Å

¼½ mfPkrk Lkak

- 1- EkSknRkEk~
- 2- Ekf kROkEk~
- 3- vEkj Hk"kk
- 4- Ekgf"kz Ikkf .kfuk%
- 5- LkIRkEkH fokHkDRk

vFokk

fjDRk LFkkUkka dh Ikrkz dhfTk, &

- 1- dWqckEk~
- 2- /kUkEk~
- 3- NRRkhLkXk<
- 4- mRRkj
- 5- fIKRkj kS A

mRRkj 2- RkhUk Xk | ka kka dk fgUnh Eka vUkQkn

¼½ /kEkz Rkks 'kCnEk«k vFokk LkElkn, k fok' kSk Rkks Hkh RkROk Lkk{kRdkj ds EkkXkz fok' kSk dk Ikfj .kkEk gÅ vkREkk Hkh vjs nS[kUks ,kkX, k gÅ , kkk Okn Hkh RkROk Lkk{kRdkj Lks gh IkjEk mÍs ,k CkRkYkkRks gÅ dEkz, kkkk] HkDRk, kkkk] j kTk, kkkk KkUk, kkkk bLk Ikdkj ,ks Pkkj ,kkk ds Lkk/kUk gÅ fdLkh Lks Hkh dEkz R, kkkUks Eka LkEkFkz Ugha gÅ vRk% IkjEk mÍs ,k ds Xkqk : Ik dEkz dks djUkk Pkkfg, A fCkUkk Fkds dEkz djka vgdkj Ok EkEkROk dk

R₃kkXk d jkA

1/4k1/2 Cktge.k fok' OkUkkFk HkXkOkkuk f'kok dk HdDRk Fkk Okg J)k IkakZd f'kok dh IkTkk fd₃kk
djRkk FkkA , d fnuk mLkds LOKHkkok ds fok"kk Eka IkkoRkKh ds EkUk Eka FTkKkLkLk mRlKUk
gPZ fd mLkdk LOKHkkok fdLkfyk, vUks[kk gkRkk gA , d Ckkj mLkUs f'kok Lks IkNk
gs UkkFk vIkdk HdDRk fokFPk«k gA vUkd Ckkj Okg fhk[kkjh dks IkLkUURkkIkakZd nkuk
djRkk gA vUkd Ckkj mUkds vIkEkkfURk djRkk gA

1/4k1/2 mLkds mLk OkPkUk dks vfok' OkkLk ,kkk₃k EkkUkdj Uk'ks Eka Pkj Ckaj gAk dj Ckkykk& vjs
, kkk D₃kka dg jgs gkS gEk LOKXZ ds LkEkkuk mIkHkkkka dks NkM/dj TkXkYk Eka dLkSYkS
Rkh[kS [kkjs dMoks vkSj Lk[kS QYkka dks Ukgha [kk₃kkkA ,kg Lkqkdj vka[kka dks vka.kp/ka
Lks EkSYkh djds Okg Ckajka dk Lkjnj XknXkn gkdj Ckkykk& Rkqk Ykkk TkHk ds LOkn
ds YkkYkPk CkUkdj bLk Lkqk ds nqV Ikfj.kkEk dks Ukgha TkUURks gkA EkS Rkks OkUk dks
TkkAkkA

1/4n1/2 bLkds Ckn TkkRks gg mUk nkskka Uks XkM<ka Lks Hkjs gg jkLRks Eka D₃kka [kS'k jgs gkS
,fn Rkqk EkLks dkbZ Xki's Eka fXkj IkMs Rkks Okg fokNrk vAk OkkYk gkdj nj Rkd d"V
dk vUkkok djRkk jgkka ,kg Lkqkdj mUkEka Lks dkbZ mnf.M CkYkd CkkyRkk g&
vjs HkkbZ ,fn , kkk gS Rkks Rkqk nkskka vPNs jkLRks dks NkM/dj bLk [kjck jkLRks Ikj
PkYUks ds fyk, D₃kka m | Rk gks jgs gkS D₃kk ,kg dY₃kk.kdkjh jkLRkk gA

mUkj 3 'Ykkdka dk fguh Eka vUkkkn

1/41/2 vfUk"V djUks OkkYk QYk dksk Lk gS vFkkRk-?kEk.M vUkFZ djUks OkkYk QYk gA
Lkqknk₃kd dksk gS LkTTkUkka dh fEk«kRkk Lkqk nksk OkkYkh gA LkCk Ekq.khCkRkka dks nj
djUks Eka dksk dqkYk gS LkCk Ikdkj ds R₃kkXk djUks OkkYk dqkYk gA

1/21/2 nkuk nksk ds fyk, gh /kuk Lkkg djUks OkkYkS vLkR₃k Hk"kk.k Lks CkPkUs ds fyk, dEk
CkkykUs OkkYkS ,k'k ds fyk, fokTk₃k dh bPNk j [kUks OkkYks vkSj LkRkkUk ds fyk, gh L«kh
Ikz.k₃k djUks OkkYks j?kqk'k₃kka dk EkS Ok.kk dk djRkk gA

1/31/2 Tkks vUkUs fyk, dY₃kk.k RkFk vR₃kkf/kd Lkqkka dks PkgRkk gS Okg dHk Hk nUkjka
ds fyk, Ckj k dEk Uk djA

- ¼½ TkUEk nšks OkkYkš mIkUk_kUk Lkšdkj djUks OkkYks Tkks fOk | k nškk gš vénkRkk vjš Hk_k
Lks nuj j [kUks OkkYkk] _ks IkššPk fIkRkk EkkUks Xk, gš
- mÜkj 4 fgUnh Hkk"kk Eka mRkj
- ¼½ TkUkUk dh IkjEkkFKZ fUK"Bk ds IkjEk mnš_k dk vUkq.k.k djds LkHkh EkkUkOkka ds
fgRkka dk LkElknUk djUkk gh OkšKURk Lkj gš
- ½½ HkjRk nš'k Lkškkj dks fOk'Ok OkUnUk_k Pkfj«kka Lks IkfOk«k djRkk gš
- ½½ Okg Ikšdk.M fOk}kUk vjš nUk'khYk Fkka
- ¼½ EkgYk Eka OkkYkOkkgUk _kk_k Hkš/ka dk LkEkog Fkka
- ½½ EkgkdfOk Xksšks 'kkšRkYk UkkVd dk vUkqkn Ý šPk Hkk"kk Eka fd_kka
- ½½ LkqU/kq dh jPkUkk 'YkšK IkwKz gš
- mRRkj 5 LkššRk Hkk"kk ea mÜkj
- 1- Lkqknk Lkš/kšUk Ekškh vFLRkA
 - 2- 'kššRkYk_kk% mRLkOkk% Okškk. kka dškkšK IkššRk LkEk_ks HkOkFRkA
 - 3- LkEkEk~bR_kL_k LkEkUka , Ok vFk% vFLRkA
 - 4- Ekw«EkFRk% /kEkšknka OkkPka IkfjR_kT_kFRkA
 - 5- fnYYkh _kEkškk_kk% Uknh Rkhj's FLFRkka
 - 6- flkz_k OkkD_k IkknUkšš LkOkš TkURkOk% Rkš_kfURkA
- mÜkj 6 nks dšLkFk Lkškkf"krk 'Ykšd
- mÜkj 7 IkšBš; IkšRkd dh RkhUk LkšDRk_kka
- mÜkj 8 fdUgha nks dk Lkš/k fOkPNš Ok UkkEk
- 1- RkFkk \$, Ok & Okf) LOkj Lkš/k
 - 2- Okkd~\$ Ek_k% & O_kšUk
 - 3- EkUk% \$ jFk% & fOkLkšK Lkš/k A
- mÜkj 7 nks LkEkLk fOkškg
- 1- fOk".kk% Ik'PkRk~ & vO_k_kh HkOk LkEkLk A
 - 2- TkYks EkUk% & LkIRkEkh RkRkq "k LkEkLk

- 3- PkØa lkk. kks ,kL ,k Lk% & Ckgqkbfq LkEkkLk
- mRRkj 10- lkkñfRk lkr ,k ,k
- 1- fPk& RkO ,kRk~
- 2- fhkn~ &DRk
- 3- lkB~ &DRokk A
- mÜkj 11 fdlUgha RkhUk 'kCnka dk : lk fYkf[k, 1/3½
- 1- YkRkk&f}Rkh ,kk & YkRkkEk&YkRks &YkRkk%A
- 2- HkOkRk&lq "k"Bh& HkOkRk%&HkOkRkk%&HkOkRkkEkA
- 3- fdEk& lq & lkpEkh& dLEkkRk& dkh ,kka &dH ,k%A
- 4- jkEk &LkIRkEkh & jkEk&jkEk ,kk%&jkEkSk%A
- mÜkj 12- /kkrq: i
- 1- lkB~&Yk³ Ykdj & lkzlkq & vIkBRk&vIkBRkkEk&vIkBUkA
- 2- Ok/kz- YkV~ & m-lq & Ok/kz&Ok/kkDkg&Ok/kkEkga
- 3- lKPN~&YkV & Ek-lq & lkç ,kFLk &lkç ,kFl%&lkç ,kFkA
- 4- Hkw 1/2HkOkk½ Ykkz/ & m-lq & HkOkRk&HkOkRkkEk&HkOkURkq A
- mÜkj 13 LkhñfRk Eka vUkqkkn&
- 1- Nk<kk% fOk | kYk ,ka XkPNfURkA
- 2- XkkEka lkfj Rk% TkYka vflRkA
- 3- UEkzhk vEkj dā/dkRk~ lkhOkfRkA
- 4- Nk<kk. kka Lkj s k% JSB% vflRkA
- mÜkj 14 fgUnh Eka vUkqkkn
- 1- Okhj ,kq) Eka lkj kfTRk Ukgha gkRkA
- 2- Oks gEks kk Xkq TkUkka dh vkKk dk lkkYkUk djRks gA
- 3- CkNMk- Xkk ,k ds lkhNs HkkXkRkk gA
- 4- Okg jkEk ds Pkfj<k dk Lkqj Ok. kDk fd ,kka
- mÜkj 15 Okñnd LkhñfRk Ok YkkSdd LkhñfRk Eka RkhUk vBkj

Okšnd

Ykkšdd

- 1- Okšnd&LkfgRkk,] CktEg.k vkj .kd mlkfuk"kn bLkds vURkXkRk gš
- 2- ,kK dj kUks OkkYks dEkZk.M Xkfk bLkds vURkXkRk vkrks gš
- 3- lkgYks lk | lkd% Xk | dk lkd/kkU,k jgk gš

- 1- Oknkžk j kEkk,k.k] EkgkHkkjRk UkkVd] dko,k] LkfgR,k bLkds vURkXkRk A bLk LkfgR,k Eka LkEkkfTkD LkfgR,k gh fYk[kk Xk,kk gš
- 3- lk | vf/kd Xk | dEk jPkk Xk,kk gš

mRRkj 16-

vUkqVtk-Nan A

mUkj 17-

Xkk,kkth Nan EkaRkhUk Pkj .k gkRks gš lR,kšd Pkj .k Eka vkB Ok.kz gkRks gš lR,kšd Pkj .k Eka lkkRkOkk Ok.kz Yk?qk vkš NBOkka Ok.kz Xkq gkRkk gš

mUkj 18-

- 1- 'kh"kd & Hkkj Rkh,k fokfok/kRkS , dRkk
- 2- Lkkj kd k& Hkkj Rkh,k TkUk% Hkk"kk /kEz TkfRk LkkšNfRkd : lks k fokfok/kRkka /kkj ,fRk A lkj Bkq LkOkžk , Ok LkkšNfRkd fokfok/kRkka , dRkka vkgD ,fRka

mUkj 19

,kEd vYkd kj gš

mUkj 20-

Yk{k.ka : lk.ka : ftkRkkj kšks fok" k,kks flkj lkgška

mUkj 21-

i fr]

lkkPkk,kz]

'kk-m-Ekk-fok-fVdj k lkkj k ½ k,klkj ½

fok" k,k% fnUk «k,kL,k vOkdk' kL,k vkOkšUk lkkEka

fokUkEz fokOkšUka/fLrk ,krk~ vga RkhOkka Tokj s k lkhfMRk% vfLEka vRk% fok | kyk,k vkkURkq vLkEkfk% vfLEka Nlkk, 25-10-10 fnUkka dRk% 27-10-10 fnUkka ds lk,kRka fnUk «k,kL,k vOkdk' ka LOkhNfR,k EkkEk~ vUkqkfg" ,fRk HkOkkUka

Lk/kU,kokkn

fnUkka d %

HkOkRkka vkKkd kj h f' k",k%]

vFkOkk

IkFRk]

EkkU,k% Ikzk'kd%

LkfgR,k HkkjRkh Ikzk'kUEk~jk,klkjA

EkkU,kk% HkOkRk% Ikzk'kukL,k dcfUkFPRk~ Ikq,Rkd,kfUk n"VokkUk&RkkfUk Ikq,Rkd,kfUk

vFRk mlk,kk,khfUk LkfURkA vRk% HkOkkUk~v/kks fYkf[kRkk Ukq,kkj,s k Ikq,Rkd,kfUk Ckh-Ikh- }kj k

Ikzk,kURkA Ik<kkRkj a 'kh?ka Ikzk,kURkA

Lk/kU,kOkknA

HkOknh,k%

fgRk's k IkBd%

jk,klkjA

- mUkj 22- 1- vLEkkda fOk | kYk,k%
- 2- fgEkkYk,k%
- 3- LknkPkj%
- 4- EkgkdfOk dcfYknkLk%A